

NORGES HØYESTERETT

Den 16. mars 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Bull, Kallerud og Ringnes i

HR-2020-560-U, (sak nr. 20-038237STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Lukasz Pawel Niedzielski)

mot

Påtalemyndigheten (politiadvokat Harald Sjoner)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder krav om overlevering til Polen etter arrestordreloven. Det sentrale spørsmålet er om reglene i arrestordreloven som trådte i kraft 1. november 2019 kommer til anvendelse, eller om saken skal behandles etter de tidligere reglene i lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytere mv.
- (2) A, født 00.00.1971, er polsk statsborger. Ved europeisk arrestordre datert 26. september 2019 ble han begjært pågrepet og overlevert til Polen. Arrestordren ble registrert i Schengen informasjonssystem (SIS) 2. oktober 2019. Som grunnlag for arrestordren ble det vist til avgjørelse om varetektsfengsling avsagt 3. september 2019 av distriktsdomstolen i Szczecin. Det straffbare forhold var beskrevet som væpnet ran begått i november 2000.
- (3) I påtegning datert 24. januar 2020 ba påtalemyndigheten om tingrettens kjennelse for at vilkårene for overlevering etter arrestordreloven var oppfylt.
- (4) Sør-Trøndelag tingrett avsa 4. februar 2020 kjennelse med slik slutning:
«Vilkårene for overlevering av A, født 00.00.1971, til Polen, er ikke til stede.»
- (5) Etter tingrettens oppfatning var arrestordren mottatt da den ble lagt inn i SIS 2. oktober 2019, altså før arrestordreloven trådte i kraft. Vilkårene for overlevering var derfor ikke til stede.
- (6) Frostating lagmannsrett avsa 13. februar 2020 kjennelse med slik slutning:
«Vilkårene for overlevering av A, født 00.00.1971, er oppfylt.»

- (7) Lagmannsretten kom – i motsetning til tingretten – til at tidspunktet for registrering i SIS ikke var avgjørende. Etter lagmannsrettens syn kunne arrestbegjæringen først anses mottatt da kompetent påtalemyndighet mottok begjæringen.
- (8) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling. Lagmannsretten tar etter siktedes oppfatning feil når den kom til at arrestordreloven kan anvendes i dette tilfellet. Under enhver omstendighet skulle lagmannsretten ha vurdert om overlevering vil være i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6.
- (9) *Påtalemyndigheten* gjør gjeldende at arrestordreloven kommer til anvendelse fordi arrestordren først ble mottatt i lovens forstand etter 1. november 2019. En arrestordre kan ikke anses mottatt før siktede er pågrepet eller politiet har sikre opplysninger om hans tilholdssted. Noe annet vil gjøre Norge ute av stand til å etterleve sine forpliktelser overfor Schengen-landene. Det er ikke holdepunkter for at overlevering vil være i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovforståelse, jf. arrestordreloven § 14 tredje ledd andre punktum, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 2 og 3. Når det gjelder forholdet til Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), kan ankeutvalget også prøve den konkrete rettsanvendelsen, men ikke lagmannsrettens bevisbedømmelse.
- (11) På bakgrunn av polske myndigheters registrering i SIS 2. oktober 2019 undersøkte Kripom A oppholdt seg i Norge. Etter administrative søk – etter det utvalget forstår i kraft av å være nasjonalt kontaktpunkt for SIS – fremkom at han var innkalt til et møte i Trondheim 7. november 2019. Ifølge lagmannsrettens kjennelse sendte Kripom samme dag arrestordren til Trøndelag politidistrikt. A ble pågrepet 17. januar 2020, etter at hans oppholdssted var klarlagt gjennom politiets etterforskning.
- (12) Spørsmålet i saken er først og fremst om arrestordren i denne saken ble mottatt før 1. november 2019, da arrestordreloven trådte i kraft. I lovens § 42 annet ledd heter det:

«Loven gjeld for arrestordrar mottekne etter at loven har tredd i kraft. Utleveringskrav mottekne før loven har tredd i kraft, vert behandla etter lov 3. mars 1961 nr. 1 om utlevering av lovbrytarar til Danmark, Finland, Island og Sverige eller etter lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytarar m.v.»

- (13) Hva som nærmere ligger i at en arrestordre eller et utleveringskrav er mottatt, fremgår ikke av bestemmelsen. Bestemmelsen bygger på artikkel 35 i arrestordreavtalen mellom Norge, Island og EU. Det heter her at avtalen kommer til anvendelse på arrestordrer som er «received before the date of entry into force of this Agreement». Heller ikke her forklares nærmere når arrestordren skal anses «received».
- (14) Arrestordreloven § 25 har en bestemmelse om oversendelse og mottak av arrestordre for overlevering fra Norge. I forarbeidene, Prop. 137 LS (2010–2011) side 59, heter det at § 25 «gjeld oversendingsmåten og fastset kva for norsk styresmakt som er kompetent til å ta imot arrestordrar». Paragraf 25 første ledd og andre ledd lyder slik:

«Arrestordren vert send gjennom Schengen informasjonssystem eller anna system for etterlysing av personar mistenkte for straffbare lovbrøt, eller han vert send Kripom. Er

oppholdsstaden til den ettersøkte kjend, kan arrestordren sendast direkte til politimeisteren på staden der den ettersøkte oppheld seg.

Ved feilsending skal den som mottok arrestordren, straks sende han vidare til kompetent påtalemyndighet og varsle den som har ferda ut arrestordren.»

- (15) Det fremgår av første ledd i bestemmelsen at arrestordren kan bli «send gjennom» SIS. Etter ankeutvalgets oppfatning kan det ikke av dette utledes at en arrestordre skal anses mottatt av norske myndigheter – slik dette begrepet brukes i ikrafttredelsesregelen i § 42 – straks en stat har lagt inn en arrestordre i SIS. Det er for så vidt illustrerende at Polen i dette tilfelle hadde rettet arrestordren til fire land. I andre tilfeller kan det være tale om et større antall land. I Prop. 137 LS (2010–2011) side 60 heter det at etterlysning i Schengen informasjonssystem eller Interpol vil være det mest praktiske. Påtalemyndigheten har opplyst at det finnes om lag 20 000 aktive etterlysninger i SIS fra før 1. november 2019. Dersom en stats myndigheter ønsker pågrepelse i et annet land, men ikke vet hvor siktede befinner seg, er altså den praktiske fremgangsmåte å legge inn en etterlysning i SIS, eventuelt sammen med en arrestordre. Etterlysningen vil regulært rettes mot flere lands myndigheter. Ankeutvalget kan mot en slik bakgrunn vanskelig se at en registrering i SIS uten videre skal være avgjørende for om arrestordreloven kommer til anvendelse.
- (16) Etter ankeutvalgets syn gir også lovens bestemmelser for øvrig støtte for at registreringstidspunktet i SIS ikke er avgjørende for spørsmålet om den norske lovens ikrafttredelse.
- (17) Etter § 25 første ledd kan en arrestordre også sendes til Kripos. Det vil typisk være fremgangsmåten dersom den utstedende stat vet, eller antar, at den ettersøkte oppholder seg i Norge, men ikke hvor i landet. Er oppholdsstedet kjent, kan arrestordren sendes til politimesteren. SIS brukes altså der oppholdsstedet ikke er kjent, for å finne den som ønskes pågrepet. Etter ankeutvalgets syn er det også på denne bakgrunn lite naturlig å se det slik at arrestordren er mottatt allerede i det den registreres i SIS.
- (18) I dette tilfellet var det administrative undersøkelser fra Kripos som nasjonalt kontaktpunkt for SIS som avdekket at A kunne oppholde seg i Trøndelag. Arrestordren ble etter det en forstår ikke tatt under behandling ved Kripos, men umiddelbart videresendt lokal kompetent påtalemyndighet på stedet der han kunne befinne seg. Etter ankeutvalgets syn ble arrestordren under disse omstendighetene ikke mottatt ved Kripos på en slik måte at det får betydning for skjæringstidspunktet etter § 42.
- (19) Lagmannsrettens standpunkt var som nevnt at det avgjørende for om arrestordreloven kommer til anvendelse, er tidspunktet for når kompetent påtalemyndighet har mottatt arrestordren. Ankeutvalget nevner i denne forbindelse at etter arrestordreloven § 3 «gjeld straffeprosessloven sine reglar så langt dei høver». I tråd med dette er det påtalemyndigheten som treffer beslutning om iverksettelse av etterforskning for å finne en ettersøkt person, og som beslutter pågrepelse etter arrestordreloven § 13. Videre er det påtalemyndigheten som sender saken til tingretten for avgjørelse, jf. § 14. Etter § 25 andre ledd skal feilsendte arrestordre «straks» sendes videre til «kompetent påtalemyndighet».
- (20) Uten at det er avgjørende for resultatet legger utvalget til at Justisdepartementet i rundskriv G-02-2020 av 19. februar 2020 om nordisk-europeisk arrestordre legger til grunn at arrestordreloven § 42 andre ledd om mottak av ordren refererer til mottak av selve ordren hos kompetent myndighet.

- (21) Ankeutvalget tar ikke generelt stilling til om det ved anvendelsen av § 42 alltid vil være avgjørende at en kompetent påtalemyndighet har mottatt arrestordren. Utvalget nøyer seg med å slå fast at i alle fall i dette tilfellet ble arrestordren først mottatt – slik dette begrepet skal forstås i arrestordreloven § 42 – da den kom frem til Trøndelag politidistrikt som kompetent påtalemyndighet.
- (22) For så vidt gjelder anførselen om at overlevering vil være i strid med arrestordreloven § 8 annet ledd i denne saken på grunn av den nåværende situasjonen innen rettsvesenet i Polen vises det til HR-2020-553-U. Ankeutvalget kan ikke se at det gjør seg gjeldende omstendigheter i saken her som gjør at overlevering vil være i strid med EMK artikkel 6.
- (23) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken forkastes.

Knut H. Kallerud
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)

Arne Ringnes
(sign.)